

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2021.7.20.
SWD(2021) 702 final

BIZOTTSÁGI SZOLGÁLATI MUNKADOKUMENTUM

2021. évi jogállamisági jelentés Országfejezet – A jogállamiság helyzete Belgiumban

amely a következő dokumentumot kíséri:

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

2021. évi jogállamisági jelentés A jogállamiság helyzete az Európai Unióban

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 703 final} -
{SWD(2021) 704 final} - {SWD(2021) 705 final} - {SWD(2021) 706 final} -
{SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} - {SWD(2021) 709 final} -
{SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} - {SWD(2021) 712 final} -
{SWD(2021) 713 final} - {SWD(2021) 714 final} - {SWD(2021) 715 final} -
{SWD(2021) 716 final} - {SWD(2021) 717 final} - {SWD(2021) 718 final} -
{SWD(2021) 719 final} - {SWD(2021) 720 final} - {SWD(2021) 721 final} -
{SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} - {SWD(2021) 724 final} -
{SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final} - {SWD(2021) 727 final}

ÖSSZEFOGLALÓ

A belga igazságszolgáltatási rendszerben továbbra is folyamatban van a korszerűsítés a digitalizáció és az igazságszolgáltatási rendszeren belüli autonóm erőforrás-gazdálkodás területén, az elmúlt évben azonban kevés előrehaladás történt. A digitalizáció terén átfogó és ambiciózus kezdeményezéseket irányoztak elő a következő évekre. A tervek szerint 2024-re befejeződik az autonóm erőforrás-gazdálkodási hatáskörök átadása az igazságügyi szerveknek, és egy munkatehermérő eszközt is kialakítanak. A Legfelsőbb Igazságügyi Tanács további lépéseket tett annak érdekében, hogy – különösen a bűnüldöző hatóságokkal kapcsolatos bírói vizsgálatokra vonatkozó ajánlások, a bírák feddhetetlenségi szabályozásának előrevitele és az igazságügyi szervek éves beszámolását elősegítő formanyomtatványok elfogadása révén – javítsa az igazságszolgáltatási rendszer működését. Továbbra is kihívást jelent az elegendő humánerőforrás és pénzügyi forrás rendelkezésre állása, és folyamatban vannak a helyzet javítását célzó kezdeményezések. Továbbra is hiányoznak a következetes, megbízható és egységes bírósági adatok, ami hátráltatja az igazságszolgáltatás hatékonyságának növelését. Egyes fellebbviteli bíróságok különösen hosszan elhúzódó eljárásai aggályt keltőek.

A korrupció megelőzésére szolgáló intézkedéseket általában bevezették. Továbbra is akadnak azonban hiányosságok a miniszterek és a tanácsadók összeférhetlenségének megelőzése, a vagyonyilatkozatok átláthatósága, valamint a lobbitevékenység terén. A Covid19-világjárvány negatívan befolyásolja a korrupciós esetek kivizsgálását. A korrupcióellenes megelőző intézkedéseket szövetségi szinten számos hálózat és együttműködési platform koordinálja. Az igazságszolgáltatás, a szövetségi rendőrség és a biztonsági szolgálatok költségvetésének növelésére vonatkozó megállapodás pozitív fejlemény, amely várhatóan erősíteni fogja a korrupció elleni küzdelmet. Megfontolás alatt áll olyan új szabályok betérjesztése, amelyek erősíthetik a korrupcióellenes keretet. Még nem vezettek be átfogó szabályozást a visszaélést bejelentő személyek védelmére.

A felülvizsgált médiajogszabályok tovább erősítették a médiaszabályozó hatóságok függetlenségét, különösen azon előírás bevezetésével, hogy a szabályozó hatóság vezetőjének vagy vezető testülete tagjainak felmentését minden esetben megfelelően indokolni kell. A szabályozó hatóságok további forrásokat is kaptak új feladataik ellátásához. A regionális hatóságok a média terén intézkedéseket tettek – például szükséghelyzeti támogatási alapokat hoztak létre – a Covid19-világjárvány hatásának enyhítésére. Az újságírókat védő erőteljes keretrendszer ellenére néhány újságíró – főként nők és az etnikai kisebbségekhez tartozók – (főleg online) fenyegetések és támadások célpontjaivá vált.

Az Államtanács tanácsadói ága továbbra is kihívásokkal néz szembe a minőségi jogalkotás biztosítására irányuló megbízatásának hatékony ellátása terén. A fellebbviteli bíróság – az elsőfokú ítélet következtetéseivel szemben – megállapította, hogy a Covid19-cel kapcsolatos intézkedéseket megfelelő joggal fogadták el. Elfogadtak egy „pandémiatörvényt”, amelynek célja, hogy új jogalapot biztosítson a világjárvánnyal összefüggő szükséghelyzeti intézkedések számára. Létrejött és megkezdte működését az új Szövetségi Emberi Jogi Intézet. Feladata, hogy szövetségi szinten védje és előmozdítsa az emberi jogokat. A kormány a majdani államreform előkészítéseként széles körű állampolgári konzultációt hirdetett. A civil társadalom részt vesz a kormányzati kezdeményezésekben, bár a finanszírozással kapcsolatban elhangzottak aggályok.

I. IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSI RENDSZER

Az igazságszolgáltatási rendszer 13 általános hatáskörű elsőfokú bíróságból¹, különös hatáskörű elsőfokú bíróságokból², öt fellebbviteli bíróságból és a Legfelsőbb Bíróságból áll. Legfelső szintű közigazgatási bíróságként az Államtanács³ bírósági ága jár el. A legsúlyosabb büntetőügyeket egy nem állandó jelleggel működő esküdtbíróság⁴ tárgyalja. A jogszabályok alkotmányosságát az Alkotmánybíróság vizsgálja. Az igazságszolgáltatásban a legtöbb hatáskör szövetségi szintű⁵. A bíróságok és az ügyészség függetlenségét az alkotmány⁶ garantálja. A független Legfelsőbb Igazságügyi Tanács⁷ feladata a bírák kiválasztása és az igazságszolgáltatás minőségének különböző mechanizmusokon, például ellenőrzéseken és – mind felkérésre, mind hivatalból igazságszolgáltatással kapcsolatos kérdésekben a kormány és a Parlament részére nyújtott – tanácsadáson keresztüli előmozdítása. A bírákat a Legfelsőbb Igazságügyi Tanács jelölése alapján a kormány⁸ nevezi ki az igazságügyminiszter javaslatára⁹ élethosszig tartó hatállyal. A bíróságok általános működéséért a bírósági elnökök által saját maguk közül választott tagokból álló Bírósági Kollégium felel. A flamand ügyvédi kamara, valamint a francia és a német ajkú ügyvédek tömörítő kamara az ország különböző részein tevékenykedő ügyvédek képviseli. Belgium csatlakozott az Európai Ügyészséghez.

Függetlenség

A bírói függetlenség megítélése a lakosság körében magas, a vállalkozások körében pedig átlagos. 2021-ben általánosságban a lakosság 66%-a és a vállalkozások 58%-a véli úgy, hogy a bíróságok és a bírák függetlensége „nagyon jó” vagy „meglehetősen jó”¹⁰. A bírói függetlenség megítélése 2016 óta meglehetősen stabilitást mutat; a százalék 2016 és 2019¹¹ között a vállalkozások¹² körében emelkedett, majd enyhén csökkent, a lakosság¹³ körében pedig enyhén nőtt.

¹ Ezek a bíróságok járnak el emellett másodfokon a békebíróságok és a rendészeti bíróságok határozataival kapcsolatban.

² Köztük 162 békebíróság, 15 rendészeti bíróság, kilenc kereskedelmi bíróság, kilenc munkaügyi bíróság és öt közigazgatási bíróság.

³ Az Államtanács másik ága, a tanácsadói ág jogszabálytervezeteket és szabályozási javaslatokat véleményez.

⁴ Három bírából és egy tizenkét tagú laikus esküdtszékből áll.

⁵ Számos különös hatáskörű flamand közigazgatási bíróság létezik.

⁶ Az alkotmány 151. cikke.

⁷ A Legfelsőbb Igazságügyi Tanács 22 bírából, nyolc ügyvédből, hat egyetemi tanárból és nyolc civil képviselőből áll. Tagjainak fele francia, fele holland ajkú.

⁸ Formálisan a király.

⁹ A kormány csak akkor utasíthatja el a Legfelsőbb Igazságügyi Tanács jelölését, ha azt kifejezetten megindokolja (például eljárási szabálytalanságra vagy jogszabálysértésre hivatkozva), és ilyenkor sem nevezhet ki másik személyt. A jelölés elutasítása esetén a kormány új jelölést kér a Legfelsőbb Igazságügyi Tanácstól. A kormány elutasító határozatával szemben fellebbezésnek van helye az Államtanács előtt. A fellebbezési eljárásban a Legfelsőbb Igazságügyi Tanács javaslatának jogellenességére is lehet hivatkozni.

¹⁰ 2021. évi uniós igazságügyi eredménytábla, 47. és 49. ábra. A bírói függetlenség megítélésének kategóriái a következők: nagyon alacsony (a válaszadók kevesebb mint 30%-a érzékeli úgy, hogy a bírói függetlenség meglehetősen jó vagy nagyon jó); alacsony (30–39%), átlagos (40–59%), magas (60–75%) és nagyon magas (75% felett).

¹¹ 54–64%.

¹² A 2019. évi 64%-ról 2021-ben 58%-ra.

¹³ A 2016. évi 62%-ról 2021-ben 66%-ra.

Befejeződött a helyettes bírák kiválasztási eljárásának reformja¹⁴, és a bírói kar valamennyi tagja tekintetében továbbfejlesztették az etikai keretrendszert. Az Európa Tanács által a helyettes bírák rendszerével kapcsolatban kifejezett aggályok¹⁵ nyomán a 2019. március 23-i törvény a kiválasztási eljárás és a vonatkozó feddhetetlenségi szabályozás minőségének javítása érdekében módosította az igazságügyi kódexet¹⁶. A reform célja, hogy a kiválasztási eljárás javításával és a helyettes bírák feddhetetlenségi szabályozásának megerősítésével erősítse az igazságszolgáltatás függetlenségét¹⁷. A törvény 2020 januári hatályba lépését követően 2020-ban két vizsgát tartottak a helyettes bírának jelentkezők számára, amelyet a jelölteknek mintegy egyharmada teljesített sikeresen¹⁸. A törvény előírja továbbá, hogy az általános etikai alapelveket kategóriától függetlenül a bírói kar valamennyi tagjára alkalmazni kell, és mind a rendes, mind a laikus bírák részére előírja az etikai képésben való részvételt¹⁹.

A közelmúlt eseményei miatt felmerült a kritika, hogy nem tartják tiszteletben az ügyvédi titoktartást. Miután 2021 májusában információk kerültek nyilvánosságra arról, hogy az egyik rendőrsőn videóra rögzíthették a gyanúsítottak és ügyvédek közötti találkozókat, a flamand ügyvédi kamara hivatalos panaszt nyújtott be a P Bizottsághoz²⁰. A francia és a német ajkú ügyvédek tömörítő kamara szintén nyilvánosan felszólalt, hangsúlyozva, milyen fontossággal bír az ügyvédi titoktartás a jogállamiság szempontjából. Folyamatban van egy bünygyi nyomozás annak megállapítása érdekében, hogy kinek volt tudomása erről a technikai lehetőségről, és hogy azt felhasználták-e a gyanúsítottak és ügyvédek közötti bizalmas beszélgetések rögzítésére.

Minőség

Az igazságszolgáltatási rendszer digitalizációja terén csak korlátozott előrelépés történt, a következő évekre azonban ambiciózus kezdeményezéseket irányoztak elő. Mivel az igazságszolgáltatási rendszer digitalizációja még mindig fejlesztésre szorul, a kormány ambiciózus kezdeményezéseket vetített előre, amelyeknek 2025-re kell befejeződniük²¹. Ezek keretében elkészülne egy magánszemélyek és vállalkozások által használható központi online igazságszolgáltatási portál, valamennyi bíróságra nézve egységes ügykezelési rendszer jönne létre, egyszerűbbé válna a digitális keresetindítás és iratmegtekintés, az ítélezési gyakorlat nagy részét közzétennék az interneten, és lehetővé válna az igazságszolgáltatási rendszer adatokon alapuló erőforrás-kezelése. Mindamellott, hogy e tervek megvalósítása jelentősen javítaná a polgári és a büntetőbíráóságok digitalizációját, a közigazgatási bíráskodásra ezek a

¹⁴ Lásd: 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Belgiumban, 2. o.

¹⁵ GRECO, Negyedik értékelési kör. Értékelő jelentés, 32. o. Lásd még: 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Belgiumban, 2. o.

¹⁶ Az új törvény értelmében a jelölteknek vizsgán kell átesniük, hogy helyettes bírák lehessenek, a helyettes bíráknak pedig kötelező képzésen kell részt venniük, amelynek egy etikai modul is részét képezi. A törvény eltörölte továbbá a helyettes ügyészek rendszerét.

¹⁷ GRECO, Negyedik értékelési kör. Második megfelelési jelentés (közzétéve 2021. május 5-én): Belgium, 8. o. A GRECO úgy értékelte, hogy ajánlásait kielégítően végrehajtották.

¹⁸ GRECO, Negyedik értékelési kör. Második megfelelési jelentés: Belgium, 8. o.

¹⁹ Lásd még: GRECO, Negyedik értékelési kör. Második megfelelési jelentés: Belgium, 9–10. o. A GRECO úgy értékelte, hogy e tárgyban tett ajánlását kielégítően végrehajtották. A Legfelsőbb Igazságügyi Tanács minden új bírónak és ügyésznek átadja az igazságszolgáltatás tagjainak szóló etikai kézikönyv egy példányát.

²⁰ A P Bizottság a rendőri erők külső független felügyeleti szerve.

²¹ Belgium, Nemzeti Helyreállítási és Rezilienciaépítési Terv.

kezdeményezések nem terjednek ki. A flamand közigazgatási bíróságokon ugyanakkor már most is lehetséges a peres iratok elektronikus benyújtása.

Folytatódik az igazságügyi szerveken belüli autonóm erőforrás-gazdálkodás kialakítása²². A Bírósági Kollégium és az Ügyészi Kollégium továbbra is dolgozik azon, hogy az erőforrás-gazdálkodás az igazságügyi szervekhez kerüljön, ami már évek óta napirenden van. A tervek szerint 2022-ben és 2023-ban kialakítanak egy munkatehermérő eszközt, amely az erőforrások bíróságok közötti optimális elosztásához szükséges²³. A cél, hogy az igazságügyi szervek 2024-re önálló erőforrás-gazdálkodási hatáskörökkel rendelkezzenek. A kormány fellebbezést nyújtott be a brüsszeli francia nyelvű elsőfokú bíróság 2020. március 13-i ítélete ellen²⁴, amely elmarasztalta az államot, hogy nem biztosítja a bíróságok számára a törvényben előírt mennyiségű humánerőforrást. Bár a fellebbezés még folyamatban van, és nincs halasztó hatálya, a kormány még nem hajtotta végre az ítélet teljes körű végrehajtásához szükséges valamennyi lépést²⁵. A Legfelsőbb Igazságügyi Tanács továbbra is vizsgálja, hogyan lehetne az igazságügyi szakmát vonzóbbá tenni; a vizsgálat célja, hogy 2021 nyarát követően konkrét projekteket is indítsanak. Emellett az elkövetkező évekre az igazságszolgáltatási rendszer pénzügyi eszközeinek növelését is előirányozták. E kezdeményezések célja, hogy javulást eredményezzenek az igazságszolgáltatási rendszer humánerőforrásokkal és pénzügyi forrásokkal való ellátottságában.

A Legfelsőbb Igazságügyi Tanács ajánlásokat fogalmazott meg a bűnüldöző hatóságokat érintő bírói vizsgálatokkal kapcsolatban. A Jozef Chovanec halálának körülményeivel kapcsolatos, folyamatban lévő bírói vizsgálatot érintő különleges vizsgálat megindítását követően²⁶ a Legfelsőbb Igazságügyi Tanács 2020. október 28-én fogadta el vizsgálati jelentését. A Legfelsőbb Igazságügyi Tanács ajánlást tett arra nézve, hogy javítsák a nyomozásban részt vevő egyes igazságügyi hatóságok közötti kommunikációt, fejlesszék a rendőri erőkkel szembeni vagy általuk elkövetett erőszakos cselekményeket követő bírói vizsgálatok eljárásrendjét, és hozzanak létre mechanizmust az ilyen esetek rendszeres és alapos – mind a tényeket, mind vizsgálati cselekményeket érintő – nyomon követésére. A Tanács benyújtotta ajánlásait az igazságügyi miniszternek, aki felkérte az ügyészséget, hogy gondosan mérlegelje az ajánlásokat²⁷. A Legfelsőbb Igazságügyi Tanács a 2018. február 27-én²⁸ indított igazságügyi vizsgálat lezárását²⁹ követően újabb vizsgálatot tervez folytatni. A Tanács figyelemmel fogja kísérni az ajánlásai nyomán hozott intézkedéseket is.

²² Lásd: 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Belgiumban, 4–5. o.

²³ A Belgiumban tett országlátogatás keretében a Bírósági Kollégiumtól kapott tájékoztatás.

²⁴ Lásd még: 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Belgiumban, 4. o.

²⁵ A kormány további forrásokat különített el az igazságszolgáltatás megerősítésére, és az emberierőforrás-helyzet javítása érdekében már több üres álláshelyet is meghirdettek.

²⁶ Ez az első alkalom, hogy a Legfelsőbb Igazságügyi Tanács vizsgálatot indított egy még folyamatban lévő bírói vizsgálattal kapcsolatban. Lásd még: 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Belgiumban, 3. o.

²⁷ Az ügyészség jelenleg vizsgál felül egy körlevelet, amelynek célja, hogy javítsa az olyan tényekre vonatkozó információk terjesztését, amelyek a rendőrökkel szemben fegyelmi szankciókhoz vezethetnek; valamint vizsgálóbírók, rendőrök és egészségügyi szakemberek részvételével munkacsoportot állított fel az izgatott önkívületi tünetegyüttes (Excited Delirium Syndrome) eseteivel kapcsolatos bevált gyakorlatokról szóló útmutató kidolgozására.

²⁸ A tényállás 2018. február 24-én történt. A bírói vizsgálat még folyamatban van.

²⁹ A Legfelsőbb Igazságügyi Tanács ezt követően részletesebben is értékelhetné a bírói vizsgálat során hozott határozatokat.

Számos kezdeményezés indult az igazságszolgáltatási rendszer minőségének további javítására. A GRECO ajánlása nyomán, amely az igazságszolgáltatási szervek³⁰ működésére vonatkozó időszakos általános jelentéstétel bevezetését javasolja, a Legfelsőbb Igazságügyi Tanács által létrehozott munkacsoport mostanra befejezte az ügyészség és a bíróságok³¹ általi éves jelentéstételre szolgáló egységes formanyomtatványok kidolgozását. Emellett folyamatban vannak az igazságszolgáltatás minőségének javítására irányuló kezdeményezések, mint például az igazságszolgáltatás működésével kapcsolatos panasztételi eljárás reformja, valamint a bírósági határozatok nyelvezetének érthetőbbé tételére irányuló kezdeményezés³². Az igazságszolgáltatáshoz való jog tekintetében üdvözlendő fejlemény, hogy 2020. szeptember 1-jén 1226 EUR-ra emelték a költségmentességre vonatkozó havi jövedelmi küszöböt, és 2023. szeptember 1-jéig további fokozatos emelések nyomán ez várhatóan 1526 EUR lesz.

Intézkedéseket hoztak annak érdekében, hogy a Covid19-világjárvány idején is biztosított legyen az igazságszolgáltatási rendszer folyamatos működése. Számos törvényt fogadtak el, hogy biztosítsák az igazságszolgáltatási rendszer folyamatos működését a világjárvány idején. Például a 2020. május 20-i törvény ideiglenesen engedélyezte, hogy a bírósági eljárás digitális úton beküldött dokumentumokkal is megindítható legyen. Ezenkívül a Bírósági Kollégium kötelező erejű iránymutatásokat fogadott el annak biztosítására, hogy a bírósági épületek nyitva maradjanak, és hogy a tárgyalásokat – a tárgyalótermekben vagy virtuális úton – folytassák³³. Ahol a felek ehhez hozzájárultak, írásbeli eljárást alkalmaztak.

Hatékonyság

Az adatok tartós hiánya nem teszi lehetővé az igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságának teljes körű áttekintését³⁴. Továbbra is jelentős hiányosságok tapasztalhatók a bírósági eljárások hosszára vonatkozó adatokat³⁵ illetően, ami megakadályozza, hogy teljes képet kapjunk az igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságáról³⁶. A rendelkezésre álló korlátozott adatok azt mutatják, hogy az első fokon befejezett polgári és kereskedelmi ügyek magas aránya 2019-ben mintegy 100%-ra csökkent. Az elsőfokú közigazgatási ügyek befejezésének aránya továbbra is meghaladja a 100%-ot, bár az eljárások még mindig hosszadalmasak³⁷. Az érdekelt felek arról is beszámolnak, hogy egyes bíróságokon – például a brüsszeli fellebbviteli bíróságon – különösen hosszú késedelmek tapasztalhatók³⁸. Az elsőfokú polgári ügyek elhúzódása kapcsán Belgium

³⁰ GRECO, Negyedik értékelési kör. Értékelő jelentés, xiv. ajánlás.

³¹ GRECO, Negyedik értékelési kör. Értékelő jelentés, xiv. ajánlás. A GRECO üdvözlötte ezt a fejleményt, de megjegyzi, hogy ezeket a dokumentumokat a jogszabályok által előírt szabályozás révén még hivatalossá kell tenni.

³² Lásd még: 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Belgiumban, 5. o. A Covid19-világjárvány miatt mindkét kezdeményezés késedelmet szenvedett.

³³ Belgium hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez.

³⁴ A GRECO azt is javasolta, hogy a Legfelsőbb Igazságügyi Tanács bővítse ellenőrzési és vizsgálati tevékenységeit, és e tekintetben üdvözlötte azon jogszabályok elfogadását, amelyek a vizsgálatok és ellenőrzések terén megerősítik a Legfelsőbb Igazságügyi Tanács hatáskörét. Második megfelelési jelentés: Belgium, 10. o. Lásd még: 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Belgiumban, 5. o.

³⁵ Unió igazságügyi eredménytábla, 6., 7., 14. és 15. ábra.

³⁶ Lásd: 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Belgiumban, 5. o.

³⁷ 2021. évi uniós igazságügyi eredménytábla, 9. ábra.

³⁸ Az *Ordre des Barreaux francophones et germanophones* hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, amely egyes bíróságokon különösen hosszú (öt éves) késedelmekről számol be. A Belgiumban tett

továbbra is az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának fokozott felügyelete alatt áll³⁹. Ami a közigazgatási jogi ügyeket illeti, az Államtanács igazságszolgáltatási ága jelentős ügyhátralékkal küzd, amelyet a Covid19-világjárvány tovább súlyosbított⁴⁰. Emellett az eljárások átlagos időtartama növekszik, és az ügyhátralék valószínűleg tovább nő, mivel a lezárási arány 100% alatt van⁴¹.

II. KORRUPCIÓELLENES KERET

A korrupció kivizsgálása és üldözése több hatóság hatáskörébe tartozik. A korrupciós ügyekkel kapcsolatos nyomozások lefolytatása, illetve támogatása a szövetségi rendőrség keretei között működő Központi Korrupcióellenes Hivatal (CDBC-OCRC) feladata. A P Bizottság a rendőri erők független külső felügyeleti szerve, amely a feddhetetlenségi szabályok betartásának ellenőrzéséért felel. Emellett számos nemzeti közjogi szerv (többek között a Számvevőszék, a Pénzügyi Felügyelet szövetségi szintű egysége és a Szövetségi Politikai és Támogatási Szolgálat) tölt be kulcsfontosságú szerepet a korrupció elleni küzdelemben, valamint az etika és a feddhetetlenség előmozdításában. A Számvevőszék ellenőrzi a szövetségi állam költségvetési, számviteli és pénzügyi tevékenységét, míg a Pénzügyi Felügyelet szövetségi szintű egysége a közkiadások jogszerűségét, megvalósíthatóságát és helyénvalóságát vizsgálja. A Közigazgatási Erkölcsi és Etikai Hivatal neve Feddhetetlenségi és Kulturális Osztályra változott. Ez a korábban független szerv mára beépült a Szövetségi Politikai és Támogatási Szolgálat (FOD BOSA) szervezetébe, ahol folytatja a feddhetetlenségre vonatkozó szabályok kidolgozását, és segíti a szövetségi igazgatást a feddhetetlenségi intézkedések bevezetésében⁴².

A szakértők és a vállalatvezetők megítélése szerint a közszektorban továbbra is viszonylag alacsony a korrupció szintje. A Transparency International 2020. évi korrupcióérzékelési indexe szerint Belgium 100 pontból 76 pontot ért el, és ezzel az Európai Unió tagállamai között az 5., világviszonylatban pedig a 15. helyet foglalta el⁴³. A korrupciós helyzet megítélése viszonylag stabil⁴⁴ volt az elmúlt öt évben⁴⁵.

Szövetségi szinten számos korrupcióellenes hálózat és együttműködési platform létezik. A korrupció elleni küzdelem területén a nemzetközi szervezetekkel folytatott

országlátogatás keretében kapott tájékoztatás azt mutatta, hogy bizonyos esetekben a késedelmek még öt évnél is hosszabbak.

³⁹ Lásd még a Miniszteri Bizottság 2021. június 9-i CM/ResDH(2021)103 sz. átmeneti állásfoglalását, amelyben mély aggodalmát fejezi ki az elsőfokú polgári bíróságokra vonatkozó átfogó statisztikai adatok tartós hiánya miatt.

⁴⁰ A Belgiumban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁴¹ A Belgiumban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁴² Az átszervezést megelőző kerethez képest csökkent a Feddhetetlenségi és Kulturális Osztály autonómiája.

⁴³ A Transparency International korrupcióérzékelési indexe, 2020, 2–3. o. A korrupció érzékelt szintjének kategóriái a következők: alacsony (a szakértők és a vállalatvezetők körében a közszektorbeli korrupció megítélése 79 feletti pontszámot ért el); viszonylag alacsony (79 és 60 közötti pontszám), viszonylag magas (59 és 50 közötti pontszám), magas (50 alatti pontszám).

⁴⁴ 2015-ben ez a pontszám 77 volt, 2020-ban pedig 76. A pontszám öt év alatt jelentősen nő/csökken, ha több mint öt ponttal változik; javul/romlik, ha a változás mértéke 4 vagy 5 pont; és viszonylag stabil, ha a változás mértéke 1 és 3 pont között van.

⁴⁵ A tavaly bemutatott, a polgárok és a vállalkozások korrupcióérzékelésére és a korrupcióval kapcsolatos tapasztalataira vonatkozó Eurobarométer-adatok két évente frissülnek. A legfrissebb adatok az 502. sz. Eurobarométer tematikus felmérésből (2020) és a 482. sz. Eurobarométer gyorsfelmérésből (2019) származnak.

információcserét a Külügyminisztérium végzi egy platform keretében, ahova a miniszteri kabinetek kapnak meghívást. Ezen túlmenően az Igazságügyi Minisztérium a közelmúltban új informális platformot hozott létre, amely a tervek szerint évente legfeljebb három alkalommal tart üléseket a korrupcióellenes intézkedések koordinálása és a nemzetközi ajánlásokra való reagálás érdekében. A nemzeti hatóságok kifejezték hajlandóságukat a két platform közötti szinergiák továbbfejlesztésére⁴⁶. Ez kiegészíti a már meglévő szövetségi állami integritási hálózatot, amely biztosítja a közszolgálatban kinevezett feddhetetlenségi megbízottak közötti koordinációt. E hálózat célja, hogy támogassa az feddhetetlenségi koordinátorok közötti együttműködést, és platformot biztosítson a tapasztalatok és a bevált gyakorlatok megosztásához⁴⁷. Ezen túlmenően a Feddhetetlenségi Megbízottak Hálózatának⁴⁸ célja, hogy fokozza az együttműködést az integritással kapcsolatban megbízható személyek között, akiket azért neveztek ki, hogy védelmet nyújtsanak, és támogassák azokat a köztisztviselőket, akik a feddhetetlenség szövetségi közigazgatásban történt állítólagos megsértéséről tesznek jelentést⁴⁹.

A külföldi megvesztegetésekkel kapcsolatos vizsgálatok elévülési idejének hiányosságait nem orvosolták. A külföldi vesztegetés elleni küzdelem terén Belgium az OECD legutóbbi ajánlásainak megfelelően foglalkozott a jogi személyek büntetőjogi felelősségének kérdésével, azonban hiányosságokat tártak fel a külföldi vesztegetési ügyek átfogó és mélyreható kivizsgálására és büntetőeljárás alá vonására vonatkozó elévülési idő tekintetében⁵⁰. A lehetséges külföldi vesztegetési esetek bejelentésére szolgáló mechanizmus működik, azonban – amint azt a nemzeti hatóságok megerősítették – 2020-ban még nem rögzítettek bejelentést a rendszerben⁵¹.

A rendőrség feddhetetlenségét a P Bizottság és az Általános Felügyelőség ellenőrzi. A rendőrség saját bejelentési rendszerrel rendelkezik, míg a P Bizottság és az Általános Felügyelőség az etikai és feddhetetlenségi szabályok esetleges megsértésének belső kivizsgálását biztosítja. 2020-ban hat jelentés került be a rendszerbe; hármat elutasítottak, míg a másik három nyomán hivatalos vizsgálat indult⁵². 2020. november 6-án a Belügyminisztérium bejelentette, hogy új jogszabálytervezetet szándékozik benyújtani a feddhetetlenség megsértéseinek bejelentéséről⁵³.

A miniszterek és tanácsadók összeférhetetlenségének megelőzése terén előirányoztak bizonyos intézkedéseket. A szövetségi köztisztviselők kötelesek betartani a 2018 júliusában elfogadott magatartási kódexet. A miniszterek és kabinetjük tagjai azonban még mindig nem tartoznak e szabályok hatálya alá. Az Európa Tanács Korrupció Elleni Államok Csoportja

⁴⁶ A Belgiumban tett országlátogatás keretében az Igazságügyi Minisztériumtól és a Külügyminisztériumtól kapott tájékoztatás.

⁴⁷ A nemzeti hatóságoktól a nyomon követés keretében írásban kapott információk.

⁴⁸ Ezt a hálózatot a 2014. október 9-i királyi rendelet alapján hozták létre, amely a 2013. szeptember 15-i törvénynek a szövetségi közigazgatási hatóság személyzetének egy tagja által elkövetett, a feddhetetlenség feltételezett megsértésének bejelentéséről szóló 3. cikke (2) bekezdését hajtja végre.

⁴⁹ Uo.

⁵⁰ OECD (2018), harmadik értékelési szakasz: Belgium – Kiegészítő írásos jelentés

⁵¹ A Belgiumban tett országlátogatás keretében a Központi Korrupcióellenes Hivataltól kapott tájékoztatás.

⁵² 2019-ben 5 bejelentést tettek és 4 vizsgálat indult. A Belgiumban tett országlátogatás során kapott információk.

⁵³ Verlinden, A., *Beleidsverklaring van de minister van Binnenlandse zaken, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing*. Brussel, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 2020. november 6., DOC 55 1610/020, 23–24. o.

(GRECO) úgy ítélte meg, hogy az erre vonatkozó ajánlásokat még nem hajtották végre maradéktalanul⁵⁴. A közhivatalt ellátó személyekre vonatkozó magatartási kódex szabályai csak a kabinetek vezetőire és vezetőinek helyetteseire vonatkoznak⁵⁵. A kabinetek tagjaira vonatkozó feddhetetlenségi szabályok még mindig gyengék, és nincs az e tagok feddhetetlenségének ellenőrzésére szolgáló eljárás⁵⁶. E tekintetben a GRECO azt is hangsúlyozta, hogy a kabinetek tagjainak felvételére vonatkozó szabályokban nagyobb átláthatóságot kell előírni⁵⁷.

A vagyonynyilatkozatok területén feltárt hiányosságok továbbra is fennállnak. A 2020. évi jogállamisági jelentésben⁵⁸ a vagyonynyilatkozatok terén feltárt hiányosságok továbbra is fennállnak, mivel a Számvevőszék lezárt borítékban kapja meg a nyilatkozatokat, amelyeket nem tesznek közzé, és pontosságukat sem ellenőrzik. A nyilatkozatokhoz csak a nyomozási bírók férhetnek hozzá a bünyügyi nyomozásokkal összefüggésben⁵⁹.

A parlamenti képviselők feddhetetlenségére vonatkozó szabályok érvényben vannak, az ajándékokra és juttatásokra vonatkozó szabályokkal kapcsolatban feltárt hiányosságokat azonban nem orvosolták. A parlamenti képviselőknek be kell tartaniuk a Parlament saját etikai kódexét⁶⁰, de a GRECO⁶¹ által feltárt hiányosságoknak nem mindegyikét orvosolták. Ez különösen igaz a parlamenti képviselők által kapott juttatásokra és ajándékokra, mivel erre vonatkozóan még nem fogadtak el átfogó szabályokat.

Továbbra is vannak hiányosságok a parlamenti képviselőkre vonatkozó lobbiszabályok, valamint a felsővezetői feladatokat ellátó személyek és a lobbisták közötti interakciókra vonatkozó szabályok tekintetében. A hatályos szabályok⁶² szerint a lobbistáknak el kell fogadniuk és be kell tartaniuk bizonyos magatartási szabályokat, amennyiben céljuk a politikai döntéshozatal közvetlen vagy közvetett befolyásolása. A GRECO ajánlását, miszerint fogadjanak el szabályokat a parlamenti képviselők és a lobbisták közötti kapcsolattartásra, valamint az egyes felsővezetői tisztségek és lobbisták közötti kapcsolatra vonatkozóan, még nem hajtották végre⁶³. A tavalyi beszámolók szerint bár a parlamenti képviselőkre és köztisztviselőkre vonatkozó „forgóajtó-jelenségre” vonatkozó szabályok

⁵⁴ GRECO, Ötödik értékelési kör. Értékelő jelentés, ii. ajánlás, 45. pont.

⁵⁵ A közhivatalt ellátó személyek magatartási kódexének 4. cikke meghatározza az összeférhetetlenség fogalmát.

⁵⁶ GRECO, Negyedik értékelési kör. Időközi értékelő jelentés, vi. ajánlás.

⁵⁷ GRECO, Ötödik értékelési kör. Értékelő jelentés, i. ajánlás, 36. pont. Annak érdekében, hogy felhívja a figyelmet a feddhetetlenségi kockázatokra és javítsa az összeférhetetlenség megelőzését a kabinetek tagjai körében, a kormány nemrégiben megbízta a Feddhetetlenségi és Kulturális Osztályt, hogy szervezzen az összeférhetetlenségről szóló műhelytalálkozót a miniszteri kabinetek tagjai számára. A kapott információk szerint a foglalkozás teszterverzióját májusban dolgozták ki azzal a céllal, hogy 2021 szeptemberében elkészüljön a végső változat.

⁵⁸ Lásd: 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Belgiumban.

⁵⁹ GRECO, Ötödik értékelési kör. Értékelő jelentés, 92. pont. A GRECO ajánlása, miszerint a jelenlegi nyilatkozattételi rendszert egészítsék ki a jövedelemre vonatkozó információkkal, tegyék közzé és egy hivatalos weboldalon keresztül tegyék könnyebben hozzáférhetővé, továbbra is függőben van.

⁶⁰ A Képviselőház 2020. decemberi eljárási szabályzata.

⁶¹ GRECO, Negyedik értékelési kör. Második megfélelési jelentés, 3. o.

⁶² Lásd: 2020. évi jogállamisági jelentés.

⁶³ GRECO, Ötödik értékelési kör. Értékelő jelentés, viii. ajánlás, 60. pont. E tekintetben a koalíciós megállapodás megemlíti annak lehetőségét, hogy a Parlament meglévő átláthatósági nyilvántartásának hatályát kiterjesszék a kormány tagjaira is, Koalíciós Megállapodás, 82. o. E kérdés megoldása érdekében már megkezdődtek a tárgyalások a Parlament és a kormány között, és jelenleg folyik az értékelés.

általában megfelelőek, a felsővezetői tisztségekre vonatkozó magatartási kódexben foglalt szabályok továbbra is hiányosak. Szinte semmilyen szabály nem vonatkozik a miniszterekre és kabinetjük tagjaira⁶⁴.

Elfogadták a politikai pártok finanszírozására vonatkozó szabályok módosítását, melynek célja, hogy figyelembe vegye a külföldi adományozók kérdésével kapcsolatos nemzetközi ajánlásokat. 2021. május 21-én a Szenátus elfogadta a politikai pártok finanszírozásáról szóló 1989. július 4-i törvény 16a. cikkének módosítását⁶⁵. Az új rendelkezés a GRECO ajánlásának⁶⁶ megfelelően szabályozza a külföldi adományozók kérdését.

A visszaélést bejelentő személyekre vonatkozóan még nem létezik átfogó jogszabály. A kormánykoalíciós megállapodás előirányozza a visszaélést bejelentő személyek védelmét szolgáló átfogó szabályok jóváhagyását, különös tekintettel azon köztisztviselők védelmére, akik 2021 végéig jóhiszeműen jelentenek be valamely kötelességszegést⁶⁷.

A Covid19-világjárvány lelassította a korrupciós vizsgálatokat. A hatóságok szerint a világjárvány negatív hatást gyakorolt a rendőrség és az igazságszolgáltatás tevékenységeire, többek között a korrupció elleni küzdelemre. A bűnüldöző hatóságoknak alkalmazkodniuk kellett az új helyzethez; ennek érdekében megpróbálták távolról folytatni tevékenységeiket, valamint elhalasztották az egyes olyan nyomozati intézkedéseket, amelyekhez a tisztviselők helyszíni fizikai jelenlétére volt szükség⁶⁸. Mindazonáltal az összetett ügyek kivizsgálása és büntetőeljárás alá vonása a rendes ügymenet szerint folytatódott.

III. MÉDIAPLURALIZMUS ÉS MÉDIASZABADSÁG

Belgiumban három nyelvi és kulturális közösség rendelkezik a médiapluralizmus szempontjából releváns hatáskörökkel. A médiapluralizmus jogi kerete – egyebek mellett a sajtószabadsággal és a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatos – alkotmányos garanciákon alapul. Jogszabályt fogadtak el az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló felülvizsgált irányelv átültetésére. Az audiovizuális médiát szabályozó független hatóságok örökdenek a média tulajdonjogi viszonyainak átláthatósága felett⁶⁹.

Megerősítették a mediaszabályozó hatóságok függetlenségét és erőforrásait. Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló felülvizsgált irányelv átültetésének eredményeként – különösen a tanács tagjainak leváltására vagy felmentésére vonatkozó bármely döntés megfelelő indokolására és átláthatóságára vonatkozó új követelmény révén –

⁶⁴ GRECO, Ötödik értékelési kör. Értékelő jelentés, x. ajánlás, 89. pont.

⁶⁵ Proposition de Loi modifiant l'article 16bis de la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour l'élection de la Chambre des représentants, ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques, en ce qui concerne les donateurs. A szöveget a Képviselőház 2021. március 18-én fogadta el.

⁶⁶ GRECO, Negyedik értékelési kör. Második megfelelői jelentés, 3. o.

⁶⁷ Nem világos, hogy a koalíciós programban szereplő leírás teljes körűen meghatározza-e a visszaélést bejelentő személyek fogalmát. Belga kormány (2020), Koalíciós program (*Regeerakkoord*) (https://www.belgium.be/sites/default/files/Regeerakkoord_2020.pdf).

⁶⁸ A Belgiumban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁶⁹ Belgium a 11. helyen szerepel a Riporterek Határok Nélkül 2021. évi sajtószabadság-ranglistáján (6. az uniós tagállamok között), vagyis egy helyet javított a tavalyi 12. helyhez képest.

megegyeztetették a flamand közösség audiovizuális médiaszabályozó hatóságának (VRM)⁷⁰ függetlenségét. A VRM további két alkalmazottat vett fel az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelvből eredő további feladatok ellátására, így a teljes létszám 21 fő⁷¹. A francia nyelvű közösség audiovizuális médiaszabályozó hatóságának (CSA)⁷² függetlensége a felülvizsgált audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv átültetéséből adódóan szintén erősödött, mivel egy új előírás megköveteli a CSA vezetője elbocsátásának okaival kapcsolatos átláthatóságot. A szabályozó hatóság költségvetése majdnem 9%-kal nőtt 2020-hoz képest, ami 4 további alkalmazott felvételét tette lehetővé, így a teljes létszám most 31 fő⁷³. A német ajkú közösség audiovizuális médiaszabályozó hatóságát⁷⁴ úgy alakították át, hogy a döntéshozó testületet – az ügydöntő tanácsot – különválasztották a tanácsadó testülettől, amely az online szolgáltatásokat és a civil társadalmat képviselő új tagokkal bővült. Emellett költségvetése 2020-hoz képest megduplázódott, így új alkalmazottakat vehet fel, és összesen 4 fővel működhet⁷⁵. A Médiapluralizmus Monitor 2021. évi kiadása (2021. évi MPM) nagyon alacsony kockázatról számol be a médiahatóságok függetlenségére nézve⁷⁶.

A szilárd média-önszabályozási struktúrák rendelkezésre állnak és továbbfejlesztésük is folyamatban van. Az Újságírók Etikai Tanácsa⁷⁷ és az Újságírói Tanács⁷⁸ arról számolt be, hogy a közönség egyre nagyobb figyelmet fordít a médiatartalmak pontosságára, és a Covid19-világjárvány médialefedettségével kapcsolatban kevés panasz érkezett. Az Újságírók Etikai Tanácsa fontolóra veszi az oknyomozó újságírókkal szembeni panaszok gyorsított kivizsgálását, hogy így elkerülhető legyen – a hosszú vizsgálatok mellékhatásaként gyakran előálló – öncenzúra⁷⁹. A 2020. évi jogállamisági jelentésben említett nézeteltérés a CSA-val afölött, hogy az audiovizuális médiaszolgáltatásokban érvényesítendő etikai standardok tekintetében melyik szervezet jogosult eljárni, az Újságírók Etikai Tanácsa szerint megoldódott, és e szervek globális együttműködési rendszert vezetnek be⁸⁰.

A média tulajdonviszonyainak átláthatósága nagyrészt biztosított. A médiatulajdon átláthatóságának biztosítása érdekében a VRM éves mediakoncentráció-jelentést tesz közzé és elérhetővé teszi a tulajdonosi információkat a honlapján, míg a CSA a francia nyelvű közösség mediakínálatát bemutató weboldalt tart fenn. A 2021. évi MPM szerint azonban a digitális hírközlő média szereplői esetében Belgiumban a médiaszabályozó hatóságok kevés adattal rendelkeznek a pénzügyi vagy tulajdonosi struktúrákról⁸¹. Az érdekelt felek az online média esetében néhány olyan ritka esetről – például szatirikus weboldalokról – számoltak be,

⁷⁰ *Vlaamse Regulator voor de Media* (VRM).

⁷¹ A Belgiumban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁷² *Conseil supérieur de l'Audiovisuel* (CSA).

⁷³ Belgium hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, 13. o.

⁷⁴ *The Medienrat*.

⁷⁵ A Belgiumban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁷⁶ 2021. évi Médiapluralizmus Monitor, országjelentés Belgiumról, 9. o.

⁷⁷ A francia és német nyelvű közösségek önszabályozó médiatestülete.

⁷⁸ A flamand közösség önszabályozó médiatestülete.

⁷⁹ A Belgiumban tett országlátogatás keretében az Újságírók Etikai Tanácsától kapott tájékoztatás.

⁸⁰ A Belgiumban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁸¹ 2021. évi Médiapluralizmus Monitor, országjelentés Belgiumról, 17. o.

amelyek biztonságuk érdekében kértek anonimitást⁸². A hírközlő média koncentrációja Belgiumban magas⁸³.

A hatóságok médiaspecifikus intézkedéseket vezettek be a Covid19-világjárvány hatásainak enyhítésére. A Covid19-világjárvány következtében a legtöbb audiovizuális és nyomtatott média forgalma a reklámbevételek csökkenése miatt visszaesett, és néhány kisebb médiaorgánus pénzügyi likviditási problémákról számolt be. A szabadúszó újságírókat különösen súlyosan érintette a járvány⁸⁴. Ugyanakkor úgy tűnik, hogy nőtt a megbízható újságírás közönsége, ami azt mutatja, hogy a nyilvánosság igényli az objektív és tényeken alapuló híradást⁸⁵. A három közösség által bevezetett intézkedések közé tartoznak a nyilvános kommunikációs kampányok, a médiának nyújtott szükséghelyzeti támogatási alapok, a szabadúszó újságírók és a jövedelemmel nem rendelkező újságírók közvetlen támogatása, a rádiók licenrdíja kifizetésének elhalasztása, valamint az ágazat hosszú távú fenntarthatóságát vizsgáló projektek elindítása⁸⁶. A 2021. évi MPM kiemeli, hogy ezeket az intézkedéseket úgy hajtották végre, hogy közben megőrizték a média politikai függetlenségét érintő alacsony kockázatot⁸⁷.

A kormány birtokában lévő információk megismerhetősége terén az országnak még van hová fejlődnie. A 2021. évi MPM szerint a kormány birtokában lévő információk megismerésére szolgáló rendszerek még mindig nem működnek olyan jól, mint amennyire a tájékoztatáshoz való jog megfelelő védelme érdekében szükséges lenne⁸⁸. Az érdekelt felek a Covid19-világjárvány kapcsán a beszámolási környezetet érintő számos problémát észleltek, mint például egyes nyilvános ülések (pl. az önkormányzati tanácsok ülései) felfüggesztését és a tárgyalótermekbe való belépés korlátozását. Másrészt alapvető tevékenységként az újságírás kivételt élvezett a kijárási és egyéb mozgást korlátozó intézkedések alól⁸⁹.

Aggályok merültek fel az újságírókat érő online és jogi fenyegetésekkel kapcsolatban. Az Európa Tanácson belül működő, az újságírás védelmének és az újságírók biztonságának előmozdítását célzó platform 2020 októbere óta három figyelmeztetést tett közzé Belgium kapcsán az újságírókat érő online fenyegetésekről, valamint egy újságírónál tartott házkutatásról, miután az adott újságíró cikket jelentetett meg a védőoltásokkal kapcsolatos korrupcióról⁹⁰. A flamand újságírói szövetség által az újságírók elleni agresszióra szolgáló forrádrót használatáról gyűjtött információk szerint az online támadások gyakran női újságírók és etnikai kisebbségekhez tartozó újságírók ellen irányulnak. Az érdekelt felek az újságírók internetes zaklatásáról⁹¹, valamint arról is beszámoltak, hogy egy tüntetésről

⁸² A Belgiumban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁸³ A négy legnagyobb szereplő piaci és közönségkoncentrációja mindegyik médiaforma esetén megközelíti az 100%-ot. Mindazonáltal a franciaországi, németországi, luxemburgi és hollandiai médiaorgánusokból származó tartalmak hozzájárulnak a kínálat diverzifikálásához. A csak online formában működő hírközlő médiumok piaci részesedése gyakran ismeretlen. Lásd: 2021. évi Médiapluralizmus Monitor, országlelntés Belgiumról, 11. és 17. o.

⁸⁴ 2021. évi Médiapluralizmus Monitor, országlelntés Belgiumról, 9. o.

⁸⁵ A Belgiumban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁸⁶ Belgium (francia ajkú közösség) hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez, valamint a Belgiumban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatásalapján.

⁸⁷ 2021. évi Médiapluralizmus Monitor, országlelntés Belgiumról, 12. o.

⁸⁸ 2021. évi Médiapluralizmus Monitor, országlelntés Belgiumról, 9. o.

⁸⁹ A Belgiumban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁹⁰ Belgium még nem válaszolt a figyelmeztető jelzésekre.

⁹¹ A Belgiumban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

tudósító újságírók jogi eljárással fenyegettek meg, és a rendőrség elkobozta a sajtóigazolványát⁹². Ennek eredményeként a 2021. évi MPM közepes kockázatúnak értékeli az újságírói szakmára, a normákra és a védelemre vonatkozó mutatót⁹³. Úgy tűnik, hogy a minősített adatokról szóló törvényből⁹⁴ eredő esetleges korlátozásokkal kapcsolatos aggályok a kormány által a tervezethez fűzött, az információszabadságra vonatkozó kivételnek köszönhetően megoldódtak⁹⁵.

IV. A FÉKEKKEL ÉS ELLENSÚLYOKKAL KAPCSOLATOS EGYÉB INTÉZMÉNYI KÉRDÉSEK

Belgium szövetségi berendezkedésű ország, amelyben a régiók és a közösségek jelentős hatáskörökkel rendelkeznek. Szövetségi szinten kétkamarás parlament működik. A parlament két kamarája a Képviselőház és a Szenátus. Törvényjavaslatot a kormány, valamint a Parlament két házának tagjai nyújthatnak be⁹⁶. Az Államtanács tanácsadói ága véleményt nyilvánít a jogszabálytervezetekről. Az Alkotmánybíróság a szövetségi parlament, valamint a regionális és a közösségi szintű parlamentek által elfogadott jogszabályokat vizsgálja. A fékek és ellensúlyok rendszerében az igazságszolgáltatási rendszer mellett a független hatóságok is fontos szerepet játszanak.

Az Államtanács tanácsadói ága továbbra is kihívásokkal néz szembe megbízatásának hatékony teljesítése terén⁹⁷. Az erőforrások, különösen a költségvetési források és a humán erőforrások hiánya továbbra is kihívást jelent a tanácsadói ág számára. E kihívások és a gyorsított eljárások gyakori alkalmazása miatt a Tanács egyes esetekben nem tud véleményt nyilvánítani a jogszabálytervezetekről. Emellett a közelmúltbeli költségvetési megszorítások tovább súlyosbították a tanácsadói ág előtt álló, a megbízatása hatékony teljesítését érintő kihívásokat, ami fontos a jogalkotás minőségének biztosítása szempontjából.

A fellebbviteli bíróság – az elsőfokú ítélet következtetéseivel szemben – megállapította, hogy a Covid19-cel kapcsolatos intézkedéseket megfelelő jogalappal fogadták el. A brüsszeli francia nyelvű elsőfokú bírósághoz benyújtott ügyben a kormányt arra kötelezték, hogy – a késedelem minden egyes napjára irányadó napi 5000 EUR összegű bírság terhe mellett – 30 napon⁹⁸ belül jelölje meg a Covid19 kapcsán hozott intézkedések jogalapját, amelynek hiányában az intézkedések e határidő lejártakor érvénytelenné válnak. A kormány fellebbezést nyújtott be az ítélet ellen a brüsszeli fellebbviteli bírósághoz, amely 2021. június 7-i határozatában megállapította, hogy a Covid19 kapcsán hozott intézkedések megfelelő jogalappal rendelkeznek. A fellebbviteli bíróság azonban mérlegelte, hogy annak kapcsán, hogy a Covid19-cel kapcsolatos intézkedéseket az alkotmány és az alapvető jogok teljes körű tiszteletben tartása mellett fogadták-e el, meg kell-e várni az Alkotmánybíróság küszöbön álló döntését⁹⁹.

⁹² A Blueprint for Free Speech hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez.

⁹³ 2021. évi Médiapluralizmus Monitor, országjelentés Belgiumról, 9. o.

⁹⁴ Az eredeti tervezet szerint a törvény büntetni rendelte volna a minősített adatokat felfedő személyeket. 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Belgiumban, 11. o.

⁹⁵ A flamand újságírói szövetségtől a Belgiumban tett országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁹⁶ A Szenátus csak bizonyos területeken terjeszthet elő törvényjavaslatot.

⁹⁷ Lásd: 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Belgiumban, 5. o.

⁹⁸ A brüsszeli francia nyelvű elsőfokú bíróság 2021. március 31-i ítélete. Májusban a Kortrijk büntetőbíróság az intézkedések jogalapjának hiánya miatt fellebbezési eljárásban hatályon kívül helyezett egy, a Covid19-cel kapcsolatos intézkedések megsértése miatt kiszabott bírságot is.

⁹⁹ A brüsszeli fellebbviteli bíróság 2021. június 7-i ítélete.

Elfogadtak egy „pandémiatörvényt”, amelynek célja, hogy új jogalapot biztosítson a világjárvánnyal összefüggő szükséghelyzeti intézkedések számára.¹⁰⁰ Miután a belügyminiszter 2020. március 13-án bejelentette a nemzeti szükséghelyzeti terv szövetségi szintű alkalmazását, a Covid19-cel kapcsolatos intézkedéseket a hatályos törvények alapján miniszteri rendeletek útján fogadták el¹⁰¹. Miután egyre több kritika hangzott el azzal kapcsolatban, hogy a Covid19-világjárvány kezelése érdekében elfogadott intézkedések az alapvető jogokra gyakorolt hatásukra való tekintettel szilárdabb jogalapot igényelnek, a kormány elkészítette a „pandémiatörvény” tervezetét, amelyet – az Államtanács¹⁰² és az emberi jogok védelmével és előmozdításával foglalkozó szövetségi intézet (FIRM/IFDH)¹⁰³ általi többszöri véleményezés után – 2021. július 15-én fogadtak el. A törvény értelmében a kormány királyi rendelettel járványügyi szükséghelyzetet hirdethet ki, amelyet a Parlamentnek 15 napon belül meg kell erősítenie. A szükséghelyzeti intézkedéseket királyi rendelettel kell elfogadni, kivéve, ha „közvetlen veszély” áll fenn, amely esetben az intézkedések miniszteri rendelettel is elfogadhatók.

Intézkedéseket hoztak annak érdekében, hogy a Covid19-világjárvány idején is biztosított legyen a Parlament folyamatos működése. A Képviselőház eljárási szabályzatának módosítása lehetővé tette, hogy úgy tartsák meg a plenáris vitákat és szavazásokat, hogy a képviselők többsége személyesen vagy távolról van jelen. Ezenkívül a videokonferencia használata lehetővé tette a bizottsági ülések virtuális megszervezését, a képviselők pedig digitális eszközök segítségével szavazhattak a plenáris ülésen.

A kormány széles körű állampolgári konzultációt hirdetett, hogy annak eredményét felhasználhassa a tervezett új alkotmányreformhoz. A kormány a 2024-es választásokat követő időszakra új „államreformot” készít elő, amely módosíthatja a választások utáni kormányalakítási folyamatot¹⁰⁴, valamint megváltoztathatja az alkotmánymódosítási eljárást. A kormány bejelentette, hogy online egyeztetési felületet indít, amelyen keresztül a polgárok, a civil társadalom, a tudományos élet képviselői és a helyi hatóságok véleményt nyilváníthatnak a tervezett államreformról¹⁰⁵. A konzultáció hat hétig tartana, és 2021 szeptemberében indulna. Ezenkívül a szövetségi parlament elfogadta azokat a részletes rendelkezéseket rögzítő szabályokat, amelyek értelmében az illetékes bizottságban meg kell hallgatni azokat a kérelmezőket, akik több mint 25 000 belgiumi lakos aláírását gyűjtik össze¹⁰⁶.

Létrejött és megkezdte működését az új Szövetségi Emberi Jogi Intézet¹⁰⁷. Az emberi jogok védelmével és előmozdításával foglalkozó szövetségi intézet (FIRM/IFDH) igazgatótanácsi tagjainak 2020. júliusi kinevezését követően az FIRM/IFDH titkársága 2021

¹⁰⁰ A világjárványról szóló törvénytervezetet a kormány már a brüsszeli francia nyelvű elsőfokú bíróság ítéletét megelőzően elkezdte előkészíteni.

¹⁰¹ A Miniszterek Tanácsában folytatott tanácskozást követően.

¹⁰² Az Államtanács azt javasolta, hogy bár a szükséghelyzeti intézkedések nem feltétlenül igényelnek parlamenti megerősítést, azokat királyi rendelettel, nem pedig miniszteri rendelettel kell elfogadni.

¹⁰³ Szövetségi Emberi Jogi Intézet, Vélemény a közigazgatási rendőrség járványügyi szükséghelyzetben hozott intézkedéseiről szóló előzetes törvénytervezetről.

¹⁰⁴ E felülvizsgálat célja a jövőbeli kormányalakítási folyamatok időtartamának csökkentése.

¹⁰⁵ A belügyminiszter által az alkotmány felülvizsgálatával foglalkozó parlamenti bizottsághoz intézett nyilatkozat.

¹⁰⁶ Belgium hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez. Lásd még: 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Belgiumban, 14. o.

¹⁰⁷ Lásd: 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Belgiumban, 13. o.

elején kezdte meg munkáját. Az FIRM/IFDH – részben hivatalból – nem kötelező erejű véleményeket, ajánlásokat és jelentéseket bocsát ki az állami hatóságoknak, valamint előmozdítja az emberi jogokat. Az intézet azonban nem rendelkezik hatáskörrel a polgárok egyéni panaszainak kezelésére¹⁰⁸. Az FIRM/IFDH-t létrehozó törvény biztosítja a lehetőséget, hogy az intézet – jelenleg a szövetségi szintre korlátozódó – hatáskörének a nem szövetségi szintre való kiterjesztése érdekében együttműködési megállapodást fogadjanak el. Bár az emberi jogok védelme így kissé szétagolódik, az FIRM/IFDH más, az emberi jogok védelme szempontjából releváns szervekkel is együttműködik, a nem szövetségi szinten is¹⁰⁹.

A civil társadalom részt vesz bizonyos kormányzati kezdeményezésekben, például a rasszizmus elleni cselekvési terv kidolgozásában. A belga civil társadalom nyitottnak mondható¹¹⁰; a civil társadalmi szervezeteket felkérlik arra, hogy részt vegyenek bizonyos kormányzati kezdeményezésekben, például a rasszizmus elleni nemzeti cselekvési terv elkészítésében¹¹¹. A cselekvési tervet a kormányzati hatóságok és a 60 civil társadalmi szervezetet tömörítő „NAPAR koalíció” közösen dolgozza ki.

¹⁰⁸ A szövetségi közigazgatás működésével kapcsolatos panaszok kivizsgálása a szövetségi ombudsman hatáskörébe tartozik. Ombudsmanok a nem szövetségi szinten is léteznek, és meghatározott területekre specializálódó ombudsmanok is működnek.

¹⁰⁹ Ilyen például az UNIA, a GANHRI által B státusszal akkreditált nemzeti esélyegyenlőségi szerv, valamint a Myria, a Szövetségi Migrációs Központ. Lásd még: 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Belgiumban, 13. o.

¹¹⁰ Lásd a CIVICUS öt besorolási osztályon alapuló minősítési rendszerét: nyitott, leszűkített, akadályozott, elnyomott és zárt civil társadalom.

¹¹¹ Ugyanakkor az érdekelt felek arról számolnak be, hogy a kormányzati hatóságok egyre kevésbé hajlandóak támogatni bizonyos civil társadalmi szervezeteket.

I. melléklet: Források betűrend szerinti jegyzéke*

* A 2021. évi jogállamisági jelentéshez kapcsolódó konzultáció keretében beérkezett észrevételek jegyzéke megtalálható a következő weboldalon: <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation>

Belga kormány (2020), Koalíciós program (Regeerakkoord) (https://www.belgium.be/sites/default/files/Regeerakkoord_2020.pdf).

Belga kormány (2021), Nemzeti Helyreállítási és Rezilienciaépítési Terv.

Belgium (francia ajkú közösség) (2021), Belgium (francia ajkú közösség) hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez.

Blueprint for Free Speech (2021), A Blueprint for Free Speech hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez.

Brüsszeli fellebbviteli bíróság, 2021. március 31-i ítélet.

CIVICUS, Monitor tracking civic space (Civiltérfigyelő) – Belgium (<https://monitor.civicus.org/country/belgium/>).

Európai Bizottság (2020), 2020. évi jogállamisági jelentés, Országfejezet – A jogállamiság helyzete Belgiumban.

Európai Bizottság (2021), Uniós igazságügyi eredménytábla.

Flamand Újságírói Szövetség – Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ/AVBB) (2021), a Flamand Újságírói Szövetség (Vlaamse Vereniging van Journalisten, VVJ/AVBB) hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez.

GRECO (2019), Ötödik értékelési kör. A korrupció megelőzése és a feddhetetlenség előmozdítása a központi kormányzati szerveknél (felső vezetői tisztségek) és a bűnüldöző hatóságoknál. Értékelő jelentés. Belgium.

GRECO (2021), Negyedik értékelési kör. A parlamenti képviselőket, bírákat és ügyészeket érintő korrupció megelőzése. Értékelő jelentés. Belgium.

Kommunikációs Főigazgatóság (2020), 482. sz. Eurobarométer gyorsfelmérés: A vállalkozások korrupcióhoz való hozzáállása az EU-ban.

Kommunikációs Főigazgatóság (2020), 502. sz. Eurobarométer tematikus felmérés: korrupció.

Médiapluralizmus és Médiaszabadság Központ (2021), Médiapluralizmus Monitor 2021.

OECD (2018), Anti-Bribery Convention, Additional follow-up to Phase 3 report, ([https://one.oecd.org/document/DAF/WGB\(2018\)31/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/WGB(2018)31/en/pdf)).

Ordre des Barreaux Francophones et Germanophones (2021), az Ordre des Barreaux Francophones et Germanophones hozzájárulása a 2021. évi jogállamisági jelentéshez.

Szövetségi Emberi Jogi Intézet (2021), Vélemény a közigazgatási rendőrség járványügyi szükséghelyzetben hozott intézkedéseiről szóló előzetes törvénytervezetről (Voorontwerp van Wet betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie), (<https://www.federaalinstituutmensenrechten.be/nl/documenten/FIRM-2021-advies-pandemiewet.pdf>).

Transparency International (2021), Corruption Perceptions Index 2020 (2020. évi korrupcióérzékelési index).

Verlinden, A. (2020), Beleidsverklaring van de minister van Binnenlandse zaken, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing. Brussel, Belgische Kamer van

Volksvertegenwoordigers, 2020. november 6., DOC 55 1610/020, 23–24. o.
(<https://verlinden.belgium.be/sites/default/files/articles/Beleidsverklaring20201112.pdf>).

II. melléklet: Országlátogatás Belgiumban

A Bizottság szolgálatai 2021 áprilisában és májusában virtuális találkozót tartottak az alábbiakkal:

- A Belga Ügyvédi Kamara francia és német ajkú tagozata
- A német ajkú közösség Médiatanácsa
- Államtanács
- Belügyminisztérium
- Bírósági Kollégium
- Emberi Jogi Liga (*Liga voor Mensenrechten*)
- Emberi Jogi Liga (*Ligue des Droits Humains*)
- Feddhetetlenségi és Kulturális Osztály
- Flamand Médiaszabályozó Hatóság
- Flamand Ügyvédi Kamara
- Igazságügyi Minisztérium
- Közigazgatási Bíróságok Igazgatósága
- Központi Korrupcióellenes Hivatal
- Legfelsőbb Audiovizuális Tanács
- Legfelsőbb Igazságügyi Tanács
- P Bizottság
- Pénzügyi Információfeldolgozó Hivatal
- Szövetségi Emberi Jogi Intézet
- Szövetségi Etikai Bizottság
- Transparency International Belgium
- Újságírók Etikai Tanácsa
- Ügyészség

* A Bizottság ezenkívül az alábbi szervezetekkel is találkozott számos horizontális megbeszélés során:

- A sajtó- és médiaszabadság európai központja
- Amnesty International
- Center for Reproductive Rights
- CIVICUS
- Civil Society Europe
- EuroCommerce
- Európai Civil Fórum
- Európai Egyházak Konferenciája
- Európai Ifjúsági Fórum
- Európai Nonprofit Jogi Központ
- Európai Szövetség a Szabadságjogokért
- Európai Újságíró Szövetség
- European Partnership for Democracy
- Front Line Defenders
- Holland Helsinki Bizottság
- Human Rights House Foundation
- Human Rights Watch
- ILGA-Europe

- International Planned Parenthood Federation European Network (IPPF EN)
- Nemzetközi Emberi Jogi Föderáció
- Nemzetközi Jogászbizottság
- Nemzetközi Sajtóintézet
- Nyílt Társadalom Európai Politikai Intézet
- Philanthropy Advocacy
- Protection International
- Riporterek Határok Nélkül
- Transparency International EU